

ПОЛОЖЕННЯ ПРО КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ

(знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей) курсантів (слухачів, студентів) з навчальних дисциплін, що забезпечуються кафедрою теорії держави та права

Загальна характеристика оцінювання компетентності курсантів (слухачів, студентів) за Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою.

У 1999 р. у м. Болонья підписано Декларацію про створення єдиного європейського освітнього простору, яка дала старт відомому нині Болонському процесу. За 10 років його існування кількість країн, які приєдналися до нього, зросла з 29 до 47. З 2005 р. приєдналася й Україна. Згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України від 16.09.2009 № 943 у вищих навчальних закладах України запроваджується Європейська кредитнотрансферна система та її ключові документи (Інформаційний пакет/каталог курсів, «Аплікаційна форма студента», «Угода про навчання», «Угода про практичну підготовку та зобов'язання про якість», «Академічна довідка» та «Додаток до диплома»). **Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система** (з англ. *European Credit Transfer System – ECTS*) – система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС. Система ECTS заснована на оцінюванні всіх видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти (таких як лекції, семінари, проекти, практична робота, самостійне навчання і екзамени), необхідних для досягнення очікуваних результатів навчання.

Нормативним підґрунтям встановлення рейтингу компетентності є Закон України «Про вищу освіту». Відповідно до статті 50 Закону України «Про вищу освіту» формами організації освітнього процесу є:

1) навчальні заняття; 2) самостійна робота; 3) практична підготовка; 4) контрольні заходи.

Заклад вищої освіти на підставі освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення

дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю. Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план, що затверджується керівником вищого навчального закладу(п. 4 статті 10 ЗУ «Про вищу освіту»).

За рекомендацією МОН України розподіл балів з яких формується рейтинг компетентності здобувача вищої освіти відбувається між поточним контролем (60 балів) та підсумковим контролем (40 балів).

Рейтинг компетентності курсантів (слухачів, студентів) з навчальної дисципліни.

Рейтинг компетентності курсанта (слухача, студента) з навчальної дисципліни, що забезпечуються кафедрою включає *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) та *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (контрольні заходи). Що відповідає пропорції за 100-бальною шкалою: максимальний рейтинг з навчальної роботи – 60 балів (мінімальний 30 балів), максимальний рейтинг з підсумкового контролю – 40 балів. Якщо курсант (слухач, студент) не зміг отримати мінімальної кількості балів з навчальної роботи (30 балів) або його загальний рейтинг компетентності складає менше 60 балів він вважається таким, що має академічну заборгованість.

Якщо курсант (слухач, студент) виявляє бажання займатися науковою роботою то йому додатково до підсумкового рейтингу компетентності з дисципліни можуть бути зараховані *бали наукової роботи*. У разі зарахування додаткових балів за результатами наукової роботи загальний рейтинг компетентності курсанта (слухача, студента) з навчальної дисципліни не може перевищувати 100 балів¹.

Рейтинг з навчальної роботи курсанта (слухача, студента)

Відповідно до структури навчального плану навчальна робота складається з *аудиторної роботи* (лекційні, семінарські, практичні, лабораторні заняття) та *самостійної роботи*.

Оцінювання компетентності з навчальної роботи курсанта (слухача, студента) з дисциплін, що забезпечуються кафедрою здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне навчальне заняття та виставлення балів від 2 до 5. Важливо пам'ятати, що бали це не число, що отримуються в результаті вимірювань і обчислень, а приписане оціночне судження. Виставляючи бали, науково-педагогічний працівник має їх обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями (табл. 1).

¹ Тобто даний рейтинг є додатковим і у разі перевищення 100 бальної шкали зменшується на ту кількість балів які її перевищують. Наприклад, *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) – 55 балів, *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (контрольні заходи) – 35 балів, *рейтингові бали за наукову роботу* – 20 балів, сума 55+35+20=110, *загальний рейтинг компетентності* курсанта (слухача, студента) 100 балів.

Таблиця 1

Характеристика оцінювання рівня компетентності здобувача вищої освіти

Бали	Вид рівня компетентності		Критерій оцінювання компетентності
2	Рецептивно-продуктивний	Незадовільний	У курсанта (слухача, студента) <i>відсутні знання</i> навчального матеріалу або він відмовляється від відповіді.
		Низький	Курсант (слухач, студент) має <i>фрагментарні знання</i> , що базуються на попередньому досвіді. Не здатен формулювати визначення понять, класифікаційні критерії та тлумачити їхній зміст. Не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
		Мінімальний	Курсант (слухач, студент) має <i>безсистемні знання</i> , допускає формально-логічні помилки при формулюванні понять, класифікаційних критеріїв та їхньому тлумаченні. Хаотично і невпевнено викладає матеріал, не здатен відділяти головне від другорядного, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
3	Репродуктивний	Достатній	Курсант (слухач, студент) має <i>базові знання</i> з навчальної дисципліни. Формулює юридичні поняття, класифікаційні критерії, але допускає інтерпретаційні помилки. Може виокремити ознаки явища та їх охарактеризувати (риси, властивості, аспекти). Відповідь надається за одним джерелом навчальної літератури. При відтворенні знань застосовує репродуктивний тип мислення, відсутнє системне викладення навчального матеріалу. Не вміє доказово обґрунтовувати свої судження, допускає неточності при використанні знань для вирішення практичних завдань.
4	Конструктивно-варіативний	Добрий	Курсант (слухач, студент) має <i>ґрунтовні знання</i> навчального матеріалу, але під час відповіді допускає незначні помилки. Володіє категоріально-понятійним апаратом та здатен використовувати знання для вирішення практичних завдань. Може охарактеризувати склад (зміст) явища (або внутрішню побудову явища) та його елементів. Може обґрунтувати призначення явища, яке конкретизується у його функціях (напрямах впливу на інші явища). Може навести подібність та відмінність з іншими спорідненими та протилежними явищами. Відповідь надається за декількома джерелами навчальної літератури, з посиланням на нормативно-правові акти та наведенням прикладів. При відтворенні знань застосовує продуктивний тип мислення.

5	Творчий	Відмінний	рівень компетентності. Курсант (слухач, студент) має <i>системні знання</i> глибоко і повно засвоїв увесь навчальний матеріал, в якому легко орієнтується, володіє категоріально-понятійним апаратом, вміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Може навести особливості інтерпретації правових явищ в різних теоріях, загальне та відмінне в різних позиціях вчених, як в національному так і в міжнародному та європейському праві (в межах часу, предмету, простору). Здатен обґрунтувати перспективи розвитку правових явищ в Україні. Відповідь надається на основі знань державних програм, концепцій, проектів нормативно-правових актів, а також наукових досліджень вітчизняних та закордонних вчених. Даний рівень компетентності передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і в письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення. При відтворенні знань застосовує евристичний тип мислення.
---	---------	-----------	---

Рейтинг компетентності з навчальної роботи курсанта (слухача, студента) визначається шляхом встановлення середньоарифметичного балу курсанта (слухача, студента) отриманого на семінарських та практичних заняттях з урахуванням роботи на лекційних заняттях та самостійної роботи протягом опанування навчальної дисципліни помноженого на коефіцієнт K_1 ($K_1=60:5=12$) з округленням результату до цілого числа.

Середньоарифметичний бал курсанта (слухача, студента) визначається шляхом **додавання** усіх балів отриманих на семінарських та практичних заняттях з урахуванням роботи на лекційних заняттях та самостійної роботи протягом опанування навчальної дисципліни поділених на кількість відповідей курсанта (слухача, студента) з округленням результату до десятих (наприклад 3,8 або 4,5)². **При визначенні середньоарифметичного балу курсанта (слухача, студента) необхідною умовою його зарахування є те, що відповідні бали мають бути отриманні курсантом (слухачем, студентом) не менше як на 50% занять з навчальної роботи. У разі не виконання зазначеної умови або коли середньоарифметичний бал курсанта менший 2,5 курсант (слухач, студент) вважається таким, що має академічну заборгованість і не допускається до підсумкового контролю.**

Рейтинг з підсумкового контролю курсантів (слухачів, студентів)

Відповідно до навчального плану *підсумковий* контроль з навчальних дисциплін, що забезпечуються кафедрою передбачений у формі екзамену або заліку.

² Наприклад, з дисципліни навчальним планом передбачено 5 семінарських та практичних занять. Для того щоб не мати академічної заборгованості курсант (слухач, студент) має відповідати більше ніж на 50% занять тобто на 3 парах. Отже, виконуючи зазначену вимогу він працював на першому занятті і отримав 3 бали, на другому занятті він не підготувався і отримав 2 балів (які в подальшому пересклав на 4), на третьому занятті курсант був у добовому наряді отримав Н яку в подальшому пересклав на 3 бали, на останньому – 4 бали. Середньоарифметичний бал складає загальна сума балів поділена на кількість оцінок $(3+4+3+4):4=3,5$. Відповідно рейтинг компетентності з навчальної роботи курсанта (слухача, студента) буде $3,5 \times 12 = 42$.

Залік або екзамен із перевірки компетентності з навчальних дисциплін, що забезпечуються кафедрою складається письмово або усно за білетами підсумкового контролю які пропонуються курсанту (слухачу, студенту). Максимальна кількість балів з підсумкового контролю курсантів (слухачів, студентів) становить 40 балів. Форму білету підсумкового контролю наведено в Додатку 1. Кількість білетів підсумкового контролю має перевищувати кількість курсантів (слухачів, студентів) у навчальній групі не менше ніж на 5 одиниць.

Білети підсумкового контролю мають складатися з теоретичних і практичних питань. Білети підсумкового контролю мають відповідати таким вимогам:

- кожне питання бажано розпочинати словами: обґрунтувати..., проаналізувати..., дати оцінку..., довести... тощо, щоб забезпечити перевірку вміння курсантів (слухачів, студентів) використовувати набуті знання для вирішення практично спрямованих завдань;

- складність білетів має бути приблизно однаковою і дозволяти курсанту (слухачу, студенту) за час, відведений для відповіді, глибоко та повно розкрити зміст усіх питань;

- при формулюванні завдань (питань) необхідно використовувати поняття, терміни, назви, позначення тощо відповідно до програми навчальної дисципліни.

Кількість питань в білеті підсумкового контролю з навчальних дисциплін визначається кафедрою з урахуванням специфіки дисципліни³.

Оцінювання компетентності курсанта (слухача, студента) під час підсумкового контролю здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне питання. Виставляючи рівень компетентності, науково-педагогічний працівник має його обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями (табл. 1).

Рейтинг компетентності з підсумкового контролю курсанта (слухача, студента) визначається шляхом встановлення середньоарифметичного балу курсанта (слухача, студента) отриманого за кожне питання білету підсумкового контролю помножене на коефіцієнт K_2 ($K_2=40:5=8$) з округленням результату до цілого числа.

Середньоарифметичний бал курсанта (слухача, студента) з підсумкового контролю визначається шляхом додавання усіх балів отриманих за кожне питання білету підсумкового контролю поділених на кількість питань білету з округленням результату до десятих (наприклад 3,8 або 4,5)⁴.

³ Наприклад, два теоретичних питання, одне практичне, одне питання з переліку питань що виноситься на самостійну роботу.

⁴ Наприклад, курсант (слухач, студент) відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 3 бали, за друге 4 бали, за третє 5 балів, за четверте 3 бали. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((3+4+5+3) \div 4) \times 8 = 30$. Або інший приклад, курсант (слухач, студент) відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 3 бали, за друге 4 бали, за третє 5 балів. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((3+4+5) \div 3) \times 8 = 32$. Або ще приклад, курсант (слухач, студент) відповідаючи на білет підсумкового

Рейтинг наукової роботи курсанта (слухача, студента)

За результатами семестрової наукової роботи курсанта (слухача, студента) його рейтинг компетентності з дисципліни може бути підвищений з урахуванням рівнів результативності такої роботи.

Рейтингові бали за наукову роботу курсантів (слухачів, студентів) нараховуються з урахуванням рівнів результативності цієї роботи. Відповідні значення рівнів та додаткові бали визначаються згідно з таблицею (табл. 2).

Таблиця 2

Характеристика оцінювання рівня творчих досягнень курсанта (слухача, студента)

Результати творчої роботи курсанта (слухача, студента)	Рівень результативності та додаткові бали
Стаття у факультетському (інститутському) збірнику, призове місце на конкурсі наукових робіт курсантів (слухачів, студентів) факультету (інституту), приз за експонат на виставці курсантських (студентських) робіт, доповідь на факультетській (інститутській) науковій конференції та ін.	I рівень, факультетський (інститутський) – 5 балів
Ті ж досягнення на заходах академічного рівня, прийняття до розгляду заявки на патент та ін.	II рівень, академічний – 10 балів
Ті ж досягнення на заходах міжвузівського рівня чи МОН, МВС декілька досягнень II рівня, участь у республіканських виставках, національних олімпіадах, отримання державного патенту, заявка на закордонне патентування.	III рівень, міністерський, міжвузівський – 15 балів
Статті в міжнародних збірниках та журналах, доповіді на міжнародних конференціях і семінарах, участь у міжнародних олімпіадах, конкурсах та виставках, отримання закордонного патенту.	IV рівень, міжнародний – 20 балів

Фіксація результатів компетентності курсанта (слухача, студента)

Для занесення результатів компетентності курсанта (слухача, студента) у відомість обліку успішності, залікову книжку курсанта (слухача, студента) використовується таблиця співвідношення між рейтингом курсанта (слухача, студента) та ECTS оцінками (табл. 3).

контролю за перше питання отримав 4 бали, за друге 5 балів. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((4+5) \div 2) \times 8 = 36$.

Таблиця 3

Співвідношення між рейтингом курсанта (слухача, студента) та ECTS оцінками

Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг курсанта (слухача, студента), бали
A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 - 100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	85 - 89
C	ДОБРЕ – у загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75 - 84
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	66 - 74
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 - 65
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати позитивну оцінку	35 - 59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	0 - 34

Додаток 1. Зразок форми білета підсумкового контролю

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра теорії держави та права

Навчальна дисципліна _____

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

- 1.
- 2.
- 3.

Затверджено на засіданні кафедри теорії держави та права
 протокол №__від __. __20__року

Завідувач кафедри

Ім'я ПРИЗВИЩЕ